

Geleneksel ve Modern Yaşamın Mahalle Dinamiklerinin Yeşilbayır Mahallesi Üzerinden İncelemesi

Analyzing the Dynamics of Traditional and Modern Lifestyles in the Neighborhood: A Case Study of Yeşilbayır

ÖZET

Geleneksel yaşam tarzları ile modern yaşam biçimleri arasındaki çatışma Türkiye'deki mahalle yaşamında belirgin biçimde gözlemlenmektedir. Bu çalışma, Pierre Bourdieu'nun sosyolojik kuramı çerçevesinde mahalle kültürünün geçirdiği dönüşümü incelemektedir. Özellikle Yeşilbayır Mahallesi örneği üzerinden yapılan değerlendirmeler, bu çatışmanın yalnızca kültürel değil, sosyal, sembolik ve ekonomik sermaye düzeyinde de yaşandığını ortaya koymaktadır. Yeşilbayır mahallesi bu çatışmanın ve arada kalmışlığın güzel bir örneğini sunmaktadır. Yeşilbayır mahallesi bireylerin habituslarının etkileşim halinde olduğu, sosyal ve kültürel sermayenin aktarıldığı ve alan mücadelelerinin sürdürüldüğü bir toplumsal dayanışma ve birlikteliğin farklılaştığı alana işaret etmektedir. Geleneksel mahalle değerleri, modernleşmenin etkisiyle dönüşmekte daha doğrusu dönüşmeye çalışmakta ve bireylerin sosyal konumları, yaşam standartları bu doğrultuda yeniden yapılandırılmaktadır. Yani mahalle kültürünün dönüşümü yalnızca mekânsal bir değişim değil toplumsal ilişkilerin, değer sistemlerinin ve kimlik inşalarının yeniden üretildiği çok katmanlı bir süreci ifade etmektedir. Bu çalışma, söz konusu dönüşümü daha iyi kavrayabilmek adına, mahalle yaşamının iç dinamiklerini derinlemesine analiz etmeyi hedeflemektedir. Çalışma kapsamında Bourdieu'nun habitus, sermaye ve alan kavramları temelinde bu süreci anlamaya yönelik teorik ve açıklayıcı bir çerçeve sunmaya çalışılacaktır. Çalışma kapsamında Yeşilbayır mahallesinde mahalleliden biri olarak uzun bir gözlem yapılacak ve bu verilerden yola çıkılarak etnografik bir bakış sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Mahalle Kültürü, Pierre Bourdieu, Habitus, Çatışma, Denge

ABSTRACT

The conflict between traditional lifestyles and modern ways of living is clearly observed in neighborhood life in Turkey. This study examines the transformation of neighborhood culture within the framework of Pierre Bourdieu's sociological theory. Evaluations based on the case of Yeşilbayır Neighborhood demonstrate that this conflict is experienced not only at the cultural level but also at the levels of social, symbolic, and economic capital. Yeşilbayır Neighborhood presents a significant example of this conflict and the sense of in-betweenness. It represents a space where individuals' habitus interact, where social and cultural capital are transmitted, and where struggles within the field continue, while social solidarity and togetherness take on new and differentiated forms.

Traditional neighborhood values are being transformed—or rather striving to be transformed—under the influence of modernization, and individuals' social positions and living standards are being restructured accordingly. In this sense, the transformation of neighborhood culture refers not only to a spatial change but also to a multilayered process in which social relations, value systems, and identity constructions are reproduced.

This study aims to analyze the internal dynamics of neighborhood life in depth in order to better comprehend this transformation. Within this scope, it seeks to provide a theoretical and explanatory framework based on Bourdieu's concepts of habitus, capital, and field. Furthermore, long-term observations conducted as an insider in Yeşilbayır Neighborhood will be utilized to offer an ethnographic perspective.

Keywords: Neighborhood Culture, Pierre Bourdieu, Habitus, Conflict, Balance

GİRİŞ

Toplumsal yapılar, tarihsel süreç içinde sürekli bir değişim peşinde koşmaktadır. Bu değişim, bireylerin yaşam alanları, ilişkileri, değer sistemleri ve gündelik yaşamları üzerinde belirleyici etkiler yaratmaktadır. Özellikle mahalle gibi toplumsal örgütlenmenin temel ve en doğal yerleşim alanları hem bireysel kimliğin hem de kolektif aidiyetin inşa edildiği sosyal mekânlar olarak dikkat çekmektedir. Ülkemizde mahalle, yalnızca fiziksel bir yerleşim mekânı değil aynı zamanda kültürel değerlerin, sosyal ilişkilerin ve sınıfsal konumların sentezlenerek üretildiği dinamik bir alandır. Bu alanın dönüşümü ise modernleşme süreçleri, kentleşme politikalarının yanı sıra geleneksellikten kopamama halinin yarattığı müdahalelerle farklı bir boyut kazanmaktadır.

Bu çalışmada, Pierre Bourdieu'nün sosyolojik kuramı çerçevesinde, mahalle kültürünün geçirdiği dönüşüm çok boyutlu olarak ele alınacaktır. Bourdieu'nun “habitus”, “sermaye” ve “alan” kavramları, mahallelerin toplumsal yapısını analiz etmede önemli bir bakış açısı sunmaktadır. Bu çerçevede sosyal, kültürel, ekonomik ve sembolik sermaye biçimlerinin mahalle içindeki görünümü; bireylerin sosyal konumlarını ve yaşam pratiklerini nasıl etkilediği

Feyza İrem Uslu¹
Günce Demir²

How to Cite This Article

Uslu, F. İ. & Demir, G. (2025). “Geleneksel ve Modern Yaşamın Mahalle Dinamiklerinin Yeşilbayır Mahallesi Üzerinden İncelemesi”, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 11(5): 411-419. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17248844>

Arrival: 24 June 2025

Published: 30 September 2025

International Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

This journal is an open access, peer-reviewed international journal.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Bölümü, Kırıkkale, Türkiye.

² Doç.Dr., Kırıkkale Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Kırıkkale, Türkiye.

incelenecektir. Yeşilbayır Mahallesi hem sınıfsal farklılıkların hem de kültürel dönüşümlerin görünür olduğu bir yerleşim yeri olması bakımından Bourdieu'nun kuramsal çerçevesini uygulamak için elverişli bir saha sunmaktadır.

Yeşilbayır Mahallesi örneğinden yola çıkılarak yapılan analizlerde, geleneksel ile modern yaşam tarzları arasındaki çatışmanın ve bu çatışmadan doğan uzlaşma çabalarının gözlemlerinden hareket edilecektir. Bu inceleme, mahallelerin sadece fiziksel mekânlar değil aynı zamanda toplumsal eşitsizliklerin yeniden üretildiği, kimliklerin şekillendiği ve kültürel mücadelenin yaşandığı alanlar olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Mahallenin fiziksel ve sosyal olarak görüneninden daha fazlası olduğu sosyolojik bakış açısıyla sunulacaktır.

MAHALLE KÜLTÜRÜ

Köksal mahalle kavramını dünden bugüne kentin kurucu birimi olarak tanımlarken hem önemini hem de kapsamını öne çıkarmaktadır. Onun tabiriyle (Köksal, 2013: 19) hayatın belli ilkeler ve ilişkiler çerçevesinde varlığına o hayatı temsil eden kültürün yayılarak paylaşılmasını destekleyen bir ortam olarak ifade ettiği mahalle, kentin özü ve temelidir. Bourdieu'nun bakışıyla baktığımızda ise mahalle, habitusun yeniden üretildiği bir toplumsal alandır. Bu açıdan baktığımızda mahalleyi bireylerin toplumsal düşüncelerini ve eylemlerini gerçekleştirdikleri, sosyal konumlarını belirleyen sermaye biçimlerinden hareketle var oldukları bir alan olarak değerlendirebiliriz. Mahallede bireylerin sahip olduğu, özellikle kültürel ve sosyal sermayeler, toplumsal ilişkileri ve etkileşimleri biçimlendirmede belirleyici rol üstlenmektedir. Çoğu birey ekonomik sermayenin rolünün farkında olmakla birlikte kültürel ve sosyal sermayenin rolünü tam olarak somutlaştıramamaktadır.

Bourdieu'ye göre (2021: 179) habitus, bireylerin içinde doğup büyüdüğü toplumsal koşulların içselleştirilmiş bir ürünüdür ve davranışları yönlendirici bir yapıya sahiptir. Geleneksel mahallelerde büyüyen bireyler, bu mekânlarda içselleştirdikleri dayanışma, mahalle baskısı, aidiyet gibi normları yeni yaşam alanlarına taşıyabilirler, bu habitusun yeni sosyal alanlarla çatışması kaçınılmazdır. Örneğin gecekondü mahallesinin kentsel dönüşüm hali soyut anlamda düşünüldüğü kadar kolay olmayıp kültürel çatışmayı beraberinde getirmektedir.

Bourdieu'nun kavramları, mahalle kültürünün dönüşümünü ve beraberinde gelen çatışmayı anlamada oldukça açık bir bakış açısı sunmaktadır. Habitusun varlığı ve sermaye türlerinin dağılımı mahallelerin hem bireysel hem de kolektif düzeyde nasıl değiştiğini ortaya koymaktadır. Türkiye'de özellikle son yıllarda artan kentsel dönüşüm projeleri, yeni orta sınıfın oluşumu ve göç dinamikleri, mahallelerin hem fiziksel hem de sembolik olarak yeniden inşa edildiğini göstermektedir. Bu süreçleri ele alırken Bourdieu'nun kavramsal bakışı ve sosyolojik temelleri önemli ve eleştirel bir perspektif sunmaktadır.

Toplumsal zihniyette önemli bir yere sahip olan mahalle kavramı, büyük ve dinamik kentlerde değişerek geleneksel kalıplarından farklılaşmaktadır. Geleneksel anlamda toplumsal dayanışmanın, yardımlaşmanın, kolektif bilincin, paylaşmanın ve komşuluğun oluşmasına ortam sağlayan ve aynı zamanda bir toplumun kültürel özelliklerini hissettiren en küçük birim olan mahalle; fiziksel, sosyal, kültürel ve ekonomik boyutlarıyla bir bütün olarak kent kimliğinde önemli bir yere sahiptir (Arslan, Tuğcu 2019: 96). Sahip olduğu önemli konum geleneksellik ve modernlik elinde değişken bir yapı haline getirilmektedir.

GELENEKSEL YAŞAM TARZININ TOPLUMSAL BOYUTU

Geleneksel yaşam tarzı, insan ilişkilerinin daha samimi olduğu ve toplumsal bağların güçlü biçimde varlığını sürdürdüğü bir sosyal düzen sunmaktadır. Geleneksel yaşam tarzını insanların toplumsal paydada, rutin yaşamlarında benimsedikleri değerler ve adetler aracılığıyla şekillenen, toplumsal yapının sürekliliğini sağlayan bir kültürel yapı olarak tanımlayabiliriz. Bu yaşam biçimi, mahalle gibi yerelliğe işaret eden toplumsal alanlarda somutlaşırken, aile yapısı, komşuluk ilişkileri, misafirperverlik gibi toplumsal değerlerle sürekli olarak yeniden üretilmektedir. Bu bağlamda, Pierre Bourdieu'nün habitus, alan ve sermaye kavramları, geleneksel yaşam tarzının sosyolojik analizinde oldukça önemlidir.

Bourdieu'ye (1977) göre “habitus”, bireyin içinde doğduğu, büyüdüğü ve toplumsal rolleri öğrendiği çevreyle şekillenen, bilinçdışı öğrenmeler yoluyla edinilmiş düşünme, hissetme ve davranma kalıplarını ifade eder. Geleneksel yaşam tarzı içinde bireyler, mahalle ortamında karşılaştıkları her şeyle bu habitusu içselleştirmektedir. Örneğin, komşulara selam vermek, kapı önlerinde çay içerek uzun sohbetler yapmak, bir cenaze evine yemek götürmek gibi eylemler, bireyin toplumsal varoluşunu yönlendiren kalıplar içinde yer almaktadır.

Geleneksel yaşam içinde komşuluk ilişkileri, bireylerin karşılıklı etkileşimini artırmakta, dayanışma ve yardımlaşma gibi toplumsal değerlerin pekişmesine olanak tanımaktadır. Mahallede düzenlenen ortak etkinlikler, toplumsal uyumu ve sosyal dayanışmayı güçlendiren etkinlikler arasında yer almaktadır. Bu bağlamda, geleneksel mahalle yapılarında toplumsal bağların gücü, söz konusu alanların aktif sosyal mekânlara dönüşmesini mümkün kılmaktadır.

Geleneğin, geçmişten günümüze aktardığı kültürel değerler aracılığıyla sürekliliği sağlama eğiliminde olduğu düşünüldüğünde; süreğenlik, geleneğin hem temel yapı taşı hem de varlık sebebi olarak değerlendirilebilir (Şen, 2023: 869). Bu açıdan baktığımızda gelenekler sadece insanların günlük yaşam alışkanlıklarını değil, bir toplumun köklü özelliklerine de işaret etmektedir. Geleneksel yaşam tarzı, yıllardır süregelen yaşam biçimlerinin, inanç sistemlerinin ve kültürel değerlerin birleşiminden oluşmaktadır.

Geleneksel yaşam tarzının en belirgin özelliklerinden biri de misafirperverliktir. Bir eve habersizce gitmek ayıp karşılanmaz aksine tanrı misafiri anlayışı doğrultusunda hoş karşılanmakla birlikte bu toplumsal etkileşimin temel taşlarını oluşturmaktadır. Misafirperverlik, geleneksel yaşamın temel dinamiklerinden biri olarak yalnızca bir ahlaki erdem değil; aynı zamanda “simgesel sermaye”nin de bir biçimi olarak değerlendirilebilir. Bourdieu, (1991) simgesel sermayeyi sosyal alanda tanınma, prestij ve onur kazanma biçiminde tanımlar. Misafire ikram edilen yemek yahut komşuya götürülen bir tabak yemek ve yapılan ev ziyareti bile aslında sadece bir paylaşım değil sosyal konumun gösterim halidir.

Geleneksel toplumun bu özelliği özellikle son zamanlarda Mauss’un “armağan ekonomisi” kavramını da akıllara getirmektedir. Armağan vermek ve almak, yalnızca ekonomik bir değiş tokuş değil, aynı zamanda sosyal bağların pekişmesini sağlayan kültürel bir değerdir. Bu nedenle geleneksel mahalle kültüründeki misafirperverlik hem sosyal hem de kültürel sermaye aktarımının önemli bir aracıdır. Yani Mauss’un armağan ekonomisi görüşü Bourdieu’nun sosyolojik bakışını desteklemektedir.

Türk toplumunun temel yapı taşı olan aile, geleneksel yaşamda geniş aileyi ifade etmektedir. Geniş aile modelinde dayanışma, temel ilke olarak benimsenmektedir. Dayanışmanın ailede başladığı bu bakışla da toplumsal birlik ve kolektif bilinç daha güçlü bir hal almaktadır. Bourdieu’nun (1986) “sosyal sermaye” kavramı, bireyin sahip olduğu toplumsal ilişkiler ağına ve bu ağ üzerinden elde ettiği kaynaklara işaret eder. Geleneksel geniş aile yapısı, bireye çocukluktan itibaren bir sosyal güvenlik ağı sunmaktadır. Toplumsal normlara uygun davranış biçimlerini öğretmeye çalışmaktadır. Aile içinde yaşlılara gösterilen saygıya bağlı olarak kuşaklar arası deneyim aktarımı sosyal sermayenin sürekli olarak yeniden üretildiği bir alan yaratmaktadır.

Geleneksel yapıda toplumsal cinsiyet rolleri belirgin bir haldedir. Erkekler genellikle çalışarak evin maddi ihtiyaçlarını karşılamakla yükümlüken kadınlar, evin iç düzeninden sorumludur. Kültürel sermaye de tam olarak burada devreye girmektedir. Dil kullanımı, dini ve kültürel ritüeller, mutfak bilgisi gibi faktörler aile içindeki kültürel sermayenin nesiller arası aktarımı yoluyla sürdürülmektedir. Bu aktarım, bireylerin belirli bir yaşam tarzını içselleştirmesini ve bu yaşam tarzı doğrultusunda sosyal pratiklerini şekillendirmesini sağlamaktadır.

Geleneksel Yaşamın Sosyal Mekânı Olarak Mahalleler

Günümüzde büyük ve hızla gelişen kentlerde mahalle kavramı, geleneksel bağlamından saparak dönüşüme uğramaktadır. Bununla birlikte, mahalle hala toplumların kültürel özelliklerini barındıran ve bu değerlerin aktarıldığı önemli bir alan olarak varlığını sürdürmektedir. Mahalle, dayanışmanın, yardımlaşmanın, paylaşmanın ve komşuluğun güçlü olduğu bir ortam sunarak, toplumsal kimliklerin şekillendiği bir mikro kozmos oluşturur (Aydın, Özkul, 2019: 94). Mahallelerdeki karşılıklı yardımlaşma ve güven duygusu, insanların birbirlerine duyduğu güvenin ve dayanışmanın temelinde yer almaktadır.

Mahallelerin toplumsal yapısındaki bu güçlü bağlar, insanların sosyal etkileşimler ve kültürel sermaye yoluyla toplumsal kimliklerini inşa etmelerine olanak tanımaktadır. Mahalle kültürü, aile bağları ve komşuluk ilişkileri aracılığıyla gelişmekte ve bireylerin toplumsal kimliklerinin şekillendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Mahallelerdeki ortak etkinlikler, bayramlar ve sosyal kutlamalar, toplumsal dayanışmayı güçlendiren ve bireylerin bir araya gelmesini sağlayan unsurlar arasında yer almaktadır.

Bourdieu’ye (2016) göre, habitus, bireyin sosyal çevresinde edindiği kalıcı eğilimler bütünüdür. Bu eğilimler, bireyin düşünme, hissetme ve davranma biçimlerini belirler. Mahalle, bireyin çocukluktan itibaren maruz kaldığı sosyal pratiklerle habitus ’unun şekillendiği temel çevredir. Mahallede edinilen habitus, bireyin ileriki yaşamında farklı sosyal alanlarda nasıl hareket edeceğini belirlemektedir. Bireyin hayatı algılayışını, ilişki kurma biçimini ve davranışlarını şekillendirir. Bu bağlamda mahalle, bireyin çocukluktan itibaren deneyimlediği sosyal ilişkiler, normlar ve pratiklerle habitusun şekillendiği önemli bir toplumsal alandır. Örneğin, alt gelir grubuna ait mahallelerde yetişen bireyler, yardımlaşma ve hiyerarşik ilişkilere dayalı bir sosyal düzen içinde büyüyebilirken; daha yüksek gelirli mahallelerde büyüyen bireyler, bireysel başarıya ve kurumsal ilişkilerin önemine dayanan farklı bir habitus geliştirebilir. Bu durum, mahallelerin bireylerin sosyal konumlanmaları üzerinde nasıl etkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Kahvehaneler, çocukların sokaklarda oyun oynadığı alanlar, ortak kullanılan bahçeler ve yerel dükkânlar, mahalle yaşamının dinamiklerini beslemektedir. Bu mekanlar, bireylerin sosyal etkileşimde bulunabileceği, deneyimlerini

paylaşabileceği ve komşuluk ilişkilerini pekiştirebileceği yerlerdir. Mahalledeki fiziksel mekanlar, aynı zamanda sosyal ilişkilerin güçlendiği ve kültürel mirasın aktarılmaya devam ettiği alanlardır (Öztürk, 2017).

Bu kültürel miras, bireylerin toplumsal hafızasında önemli bir yer tutar ve mahallelerin sosyal yapısının sürekliliğini sağlamaktadır. Özellikle kadınlar, mahalledeki sosyal etkinliklerin düzenlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Toplumsal cinsiyet bazında hem aile içindeki rolleri hem de ailenin dışsal görünümü olarak komşuluk ilişkilerinin düzenlenmesindeki etkileri yönünden mahalle kültürünün yaşatılmasında önemli bir figür olarak belirginleşmektedir (Hacımirzaoğlu, 2015).

Bourdieu'nun bakışı da aslında geleneksel mahallelerin sadece bir yaşam alanı değil, aynı zamanda bireylerin sosyal, kültürel ve duygusal bağlarını güçlendiren bir alan olduğunu gözler önüne sermektedir. Mahalleler, toplumun sosyal yapısını etkileyen, insanları bir araya getiren ve sermaye temelinde yaşatan önemli bir yapı taşıdır. Bu nedenle, mahalle kültürünün korunması ve sürdürülmesi, toplumsal barışın ve dayanışmanın sağlanması açısından büyük bir önem taşımaktadır. Fakat mahalle kültürünün tamamen aynı kalması bir gelişim mi yoksa geri kalmışlık mı şüphelidir. Modernleşme isteği ile geleneksel yapının korunması arzusu, özellikle yeni ulusların inşa süreçlerinde ve gelişmekte olan toplumlarda önemli bir denge arayışıdır.

Gusfield'e (2005: 66) göre, modernleşme ve gelenekçilik çoğu zaman karşıt ideolojiler gibi görünse de bu ikili yapı her zaman bir çatışma içinde değildir; modernleşme süreci, kimi durumlarda geleneksel değerlerden güç alarak şekillenmektedir.

MODERN YAŞAM TARZININ TOPLUMSAL BOYUTU

Modernleşme, toplumsal yaşam üzerinde hem olumlu hem de olumsuz etkiler yaratan çok boyutlu bir süreçtir. Bu süreç, geleneksel yaşam biçimlerini ve kültürel değerleri etkilemekle birlikte yeni sosyal yapılar ve davranış biçimlerini ortaya çıkarmaktadır. Kuşkusuz modernleşmenin ürettiği önemli bir kavram kentlileşmedir. Kentli olma hali sadece mimari bir değişime değil toplumsal bir değişime işaret etmektedir.

Kentlileşme, kırsaldan kente göç eden bireylerin yeni yaşam koşullarına uyum sağlayarak kentin bir parçası haline gelme süreci olarak tanımlanabilir. Bu süreç, bireylerin yalnızca mekânsal olarak değil, kültürel ve sosyal olarak da dönüşüm geçirmelerini içerir. Bütünleşme kavramı da bu çerçevede, küçük grupların daha büyük toplumsal yapılarla etkileşimi ve uyumu anlamına gelmektedir (Es, Ateş, 2004: 214).

Türkiye'de artan konut ihtiyacını karşılamak ve kentleşmeyi planlı biçimde yönlendirmek amacıyla 1984 yılında yürürlüğe giren 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu ile birlikte Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresi Başkanlığı kurulmuştur. 1990 yılında bu kurum, Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ve Kamu Ortaklığı Başkanlığı olarak iki ayrı yapı haline getirilmiştir (Arslan, Tuğcu, 2019: 95). Bu yasal ve kurumsal düzenlemeler, kentleşme sürecinin teknik ve mekânsal boyutunu şekillendirirken, aynı zamanda toplumsal yapının dönüşümüne de zemin hazırlamaktadır. Kentleşme modernleşmenin elindeki ürünlerden sadece bir tanesidir.

Modern yaşam tarzı gerek elindeki ürünlerle gerek toplumsal boyutuyla Bourdieu sosyolojisine işaret etmektedir. Bourdieu, toplumsal yaşamı "alanlar" (fields) olarak kavramsallaştırır ve bu alanların her birinin kendi "kuralları, normları ve mücadele biçimleri" olduğunu vurgular (Dursun, 2018: 119). Bu alanlar, bireylerin davranışlarını yönlendiren habitus ile doğrudan ilişkilidir. Bourdieu'ye (2021: 179) göre "habitus, bireylerin sosyal çevrelerinden edindikleri ve onların düşünme, hissetme ve eylem biçimlerini belirleyen kalıcı eğilimler bütünüdür". Bu bağlamda bireyler, içinde bulundukları alanların işleyişini öğrenerek buna uygun biçimde hareket etmeye bu işleyiş içine yer edinmeye çalışmaktadır.

Modern yaşam tarzı içinde yer edinme çabası insanı mekanizmanın bir parçası haline getirirken bireyselleşmeyle birlikte bir nesne konumuna da geçirebilmektedir. Modern yaşamda bireylerin tüketim tercihlerinin de habitus tarafından şekillendirildiği görülmektedir. Tüketim pratikleri yalnızca bireysel tercihlere değil, bireyin sınıfsal konumuna, kültürel sermayesine ve ait olduğu sosyal çevreye bağlı olarak şekillenmektedir. Örneğin bir bireyin mahalle kahvesi yerine uluslararası kahve zincirlerini tercih etmesi, yalnızca bir zevk meselesi değildir. Bir diğer örnek giyim tarzımızda marka takıntısına yönelik hareketler de aslında bireyin kendi tercihi değildir. Sosyal sınıf, kültürel kabul çabası toplumsal aidiyet ve simgesel sermaye gibi kavramlar birbirini besleyen bir özelliktedir.

Modernliğin bireylere sunduğu özgürlük ve eşitlik iddiaları, Bourdieu'ye göre çoğu zaman görünürde kalır. Çünkü bireylerin davranışları, seçimleri ve yaşam biçimleri, özgür iradeyle değil, arka plandaki sınıfsal yapılar ve sermaye dağılımıyla şekillenmektedir. Modernleşme kuramının "denge teorisi" ise göç olgusunu mekânsal bir denge ve iş gücü transferi olarak değerlendirerek bu yapısal gerçekliği görmezden gelir (Çakır, 2011: 135).

Günümüzde teknolojik gelişmeler modern yaşam tarzlarının çerçevesini oluşturan bir boyuta ulaşmaktadır. Bireyleri fiziksel mekânlardan soyutlayarak bireyselleşmeyi teşvik etmekte ve toplumsal yalnızlığa itmektedir. Bu değişim

hali mahalle gibi geleneksel, sosyal yapıların zayıflamasına ve bireyler arası doğrudan ilişkilerin azalmasına neden olmaktadır. Sonuç olarak, sosyal etkileşim eksikliği çeşitli psikolojik ve toplumsal sorunlara yol açmaktadır. Modern yaşam tarzı getirileri olduğu kadar götürüleri olan bir dönüşüm halidir.

Modern Yaşamla Değişen Mahalle Kültürü

Bourdieu'nun alan kavramı çerçevesinde mahalle, kendi iç normları, ilişkileri ve iktidar mücadeleleriyle özgün bir sosyal alandır. Mahallede büyüyen bir çocuk yalnızca aileden değil, sokaktan da öğrenir; yazılı olmayan sosyal kuralları içselleştirir. Bu durum, Bourdieu'nün habitus kavramıyla bire bir örtüşmektedir. Modernleşmeyle birlikte mahalle yeni bir habitusa hizmet etmektedir.

Mahalle olgusu, insan ile mekânın ayrılmaz ilişkisine işaret eden, yalnızca fiziksel değil aynı zamanda toplumsal bir örgütlenmeyi temsil etmektedir. Ancak küreselleşme süreci ve neoliberal politikalarla şekillenen kentsel dönüşüm, mahalle yapısını da derinden etkilemiştir. Küresel sermayeden daha fazla pay alabilmek amacıyla dönüşüme uğrayan kentlerde, mekânsal düzenlemeler giderek birbirine benzemekte ve tek tipleşmektedir. Alışveriş merkezleri, temalı parklar ve fastfood zincirleri gibi yapılar bu dönüşümün somut örnekleridir (Karakurt Tosun, 2013: 223).

Kentleşme süreciyle birlikte mahallelerin fiziksel yapısı da dönüşüme uğramıştır. Geleneksel olarak yatay mimariye sahip mahallelerin yerini, çok katlı apartmanların oluşturduğu dikey yapılar almıştır. Bu dönüşüm, sokağın bir sosyalleşme alanı olarak işlevini yitirmesine ve bireyler arasındaki doğrudan iletişimin azalmasına neden olmuştur (Tekin, 2018: 111).

Geleneksel mahalle yapısında, yabancı birinin mahalleye girişi bile dikkat çekerken, günümüzde apartman yaşamı bireyler arasındaki bu türden farkındalığı ortadan kaldırmaktadır. Mahalle, bir dönem etnik ve dini farklılıkları gözetmeksizin bireyleri bir araya getiren, ortak aidiyetler üreten bir sosyal mekân iken; günümüzde sınıfsal ayrışmaların belirginleştiği ve komşuluk ilişkilerinin zayıfladığı bir yapıya bürünmektedir (Ayataç, Turan, 2020).

Mahalle aynı zamanda bir metafor olarak da değerlendirilebilir. Alver'e (2010: 117) göre dayanışma, komşuluk, güvenlik, aidiyet ve benzerlik gibi değerlerin somutlaştığı sembolik bir harita işlevi görür. Modern apartman yaşamı, karşılıklı yardım, yüz yüze iletişim ve dayanışma gibi geleneksel mahalle pratiklerinin yerini bireysel yaşam tarzlarına ve tüketim ilişkilerine bırakmaktadır. Bu bağlamda, mahallede kabul gören değerler bütünü yıkılmakta yeni normlar ve değerler toplumsal yaşamda belirleyici hale gelmektedir.

Bourdieu'ye göre modern yaşam, bireyleri yalnızca ekonomik sermaye temelinde değil, aynı zamanda kültürel ve simgesel sermaye alanlarında da sürekli bir yarışa sokmaktadır. Bu rekabet ortamı, insanların bireyselleşmelerine karşın sınıfsal yapılar içinde hareket etmelerine neden olmaktadır. Dolayısıyla modern yaşamın özgürlük ve eşitlik söylemleri, simgesel iktidarın yeniden üretimini sağlarken bunu gizli tutmaya hizmet etmektedir.

Bir dönüşüm söz konusudur ancak bu dönüşüm, eski habitusun tamamen ortadan kalktığı anlamına gelmemektedir. Bireyler, yeni toplumsal bağlamlarda dahi geçmişten taşıdıkları alışkanlıkları sürdürebilmektedir. Bu da habitusun esnekliğini ve toplumsal yapının sürekliliğini göstermektedir. Nitekim Bourdieu'ye (1990) göre habitus, yapının yeniden üretimini sağlarken, aynı zamanda yapısal değişimlere de açıktır.

Anlaşılabileceği üzere modernleşme, gelenekselliğin tüm değerlerini çöpe atmak değildir. Bourdieu'nun sunduğu gibi bir habitus keskin çizgilerle çizili bir kapalı bir alana hizmet etmemektedir. Örneğin geleneksel yapıda yaşlı bireyler saygı görür; onların bilgi ve deneyimlerinden faydalanılır. Ancak zamanla şehirleşme, teknolojik gelişmeler ve modern yaşam koşulları bu yapıyı dönüştürmektedir. Günümüzde apartman dairelerinde komşuların birbirini tanımadığı, toplu sofraların yerini bireysel öğünlerin aldığı bir yaşam tarzı hâkim hâle gelmektedir. Fakat modernleşme bir değişime yön verse de tamamen geleneksel değerleri yok edememektedir.

Bourdieu'ye göre bireylerin habitusu, içinde bulundukları alanla sürekli etkileşim halindedir. Bu nedenle bireyler, yeni toplumsal alanlara girdiklerinde, eski habituslarını yeni alanın kurallarına göre dönüştürmek ya da uyarlamak zorunda kalabilmektedir. Aslında Bourdieu, değişimi mantıklı bir çerçevede sunarken bize çalışma örneğimiz olarak Yeşilbayır Mahallesini anlamamızda temel oluşturmaktadır.

ÇALIŞMA VE YÖNTEM

Bourdieu'nun (2021) habitus kavramı bireylerin geçmişten miras aldıkları ile modern alanların kurallarına uyum sağlama eylemlerini açıklamak açısından kuramsal bir çerçeve sunmaktadır. Bu çalışma, bireylerin gündelik pratiklerini derinlemesine anlamayı amaçladığı için nitel araştırma yöntemlerinden hareket etmektedir. Nitel araştırma, bireylerin deneyimlerini, anlam dünyalarını ve toplumsal gerçekliği yorumlayarak açıklamayı amaç kılacaktır. (Yıldırım & Şimşek, 2021: 39). Yeşilbayır Mahallesinin hem geleneksel bağlarını kısmen koruması hem de modernleşmeye açık bir zemin sunması, onu geçiş halindeki toplumsal yapıları incelemek için uygun bir örneklem hâline getirmektedir. Dolayısıyla Yeşilbayır'ı hem coğrafi konum hem de toplumsal boyut açısından işaret ettiği ara

katman temelinde demografik özelliklerden faydalanarak etnografik bir çalışma temeline oturtmak kaçınılmaz bir hale gelmektedir. Araştırmanın saha çalışması, Ankara'nın gelişmekte olan bir semti olan Yeşilbayır Mahallesi'nde yürütülmüştür. Mahallenin hem geleneksel kültürel bağlarını sürdürmesi hem de modern yaşam tarzlarına açık bir yapıya sahip olması, onu geçiş halindeki habitus örüntülerini incelemek için uygun bir saha hâline getirmiştir.

Bu çalışmada etnografik yöntem tercih edilmektedir. Çünkü araştırmanın amacı, Yeşilbayır Mahallesi'nde yaşayan bireylerin gündelik yaşam pratiklerini, sınıfsal konumlarını ve kültürel tercihlerini Bourdieu'nun habitus, sermaye ve alan kavramları çerçevesinde derinlemesine analiz etmektir (Swartz, 2018). Etnografik yaklaşım, bireylerin gündelik yaşamlarını nasıl deneyimlediklerini, toplumsal ilişkilerini ne tür anlamlarla kurduklarını ve toplumsal yapılarla bireysel eylemler arasındaki etkileşimi saha içinde gözlemlemeye olanak tanımaktadır.

Araştırmacı 2023 haziran ayında başlayarak bir yıllık bir sürede araştırma mahallesinde yaşayarak derinlemesine gözlem gerçekleştirmektedir. Araştırmanın örneklemini, mahallede uzun süredir yaşayan esnaflar, yerel aktörler ve mahalle sakinleri oluşturmaktadır. Özellikle köklü esnaflar, mahallenin zamansal ve toplumsal dönüşümüne tanıklık etmiş olmaları nedeniyle hem toplumsal ilişkiler hem de mekânsal dönüşümler açısından önemli veri kaynakları olarak değerlendirilmektedir. Örneklem seçiminde amaçlı ve kartopu örnekleme teknikleri birlikte kullanılmıştır. Köklü esnaflar araştırma alanına zamansal ve sosyal olarak en iyi şahit olan kişilerdir. Bu nedenle Yeşilbayır Mahallesi'nin değişim yahut değişememe halinin en iyi gözlemleyicisidir. Elde edilen veriler tematik analiz yöntemiyle çözümlenmiş; bireylerin habitus yapıları ile mahalledeki dönüşen toplumsal alan arasında kurdukları ilişkiler ortaya konulmuştur. Bu süre zarfında hem mahalle sakinlerinin gündelik yaşamlarına katılım sağlanmış hem de mahalle içindeki sosyal ilişkiler, mekânsal kullanımlar, gündelik rutinler ve sınıfsal/kültürel pratikler gözlemlenmiştir. Gözlemler, mahalledeki gündelik yaşam döngüsü, sınıfsal ilişkiler, mekânsal kullanım biçimleri, tüketim pratikleri ve komşuluk ilişkileri çerçevesinde yürütülmüştür. Yapılandırılmamış gözlem, bireylerin doğal davranış örüntülerini ve habitus temelli eylem pratiklerini bozmadan izleme imkânı sunmuştur. Bu gözlemler, alan notları alınarak belgelenmiştir. Anlamlı kodlar çıkarılmış ve kodlar arasında örüntülerin oluşturulmuştur.

Katılımlı ve yapılandırılmamış gözlem alanda akış içinde uyum ve değişememe halini doğal bir şekilde gözlemlemeyi sağlamıştır. Mahallede uzun süreli gözlemler yoluyla, bireylerin içselleştirdikleri habitus yapıları ile dışsal alan düzenlemeleri arasındaki uyum ya da çatışma tespit edilmektedir. Araştırma sahadan biri olarak yapılan doğal gözlemler yoluyla alandaki değişememe halini, toplumsal ilişkiler bazında görünür kılmaktadır. Etnografi, bu bağlamda toplumsal yapıların nasıl deneyimlendiğini ve yeniden üretildiğini görünür kılma imkânı tanımaktadır. Ayrıca Pierre Bourdieu'nun (2015) kendi saha araştırmalarında da etnografik yönetime büyük önem vermesi, bu yöntemi yalnızca pratik değil aynı zamanda kuramsal olarak da ilgi çekici ve mantıklı bir tercih hâline getirmektedir.

GELENEKSEL VE MODERN TOPLUMSAL BAKIŞ TEMELİNDE YEŞİLBAYIR MAHALLESİ

Geleneksel ve modern yaşam tarzları arasındaki çatışma, bireylerin değer sistemlerinde ve sosyal ilişkilerinde derin sorgulamalara yol açmaktadır. Geçmişten günümüze aktarılan kültürel değerler ile modern toplumun gereklilikleri arasındaki çatışma, günümüz insanı için sürekli bir denge kurma çabasını mecbur kılmaktadır. Bu denge toplumsal uyumun, kimlik inşasının ve sosyal bütünlüğün sürdürülebilmesi açısından zorunlu hale gelmektedir. Bu nedenle hem geçmişin değerlerini koruyarak hem de modern yaşamın gereksinimlerine uyum sağlayarak hareket etmek sağlıklı bir sosyal yapının inşasında kilit rol oynamaktadır.

Bu çalışmada Yeşilbayır Mahallesi'nin seçilmesinin temel nedeni, bu mahallenin Türkiye'deki kentsel dönüşüm süreçleri, toplumsal yapıdaki değişim ve geleneksel modern yaşam tarzları arasındaki geçiş açısından temsil gücünün yüksek olmasıdır. Yeşilbayır hem göçle şekillenmiş demografik yapısı hem de son yıllarda artan inşaat faaliyetleri ve sosyal sınıf çeşitliliğiyle dikkat çeken bir yerleşim alanıdır. Mahallede bir arada bulunan farklı sosyoekonomik gruplar, çeşitli kültürel habituslarıyla hem çatışma hem de uyum süreçlerini aynı anda yaşamaktadır.

Çalışmada elde edilen verilerden yola çıkarak Yeşilbayır Mahallesi, Türkiye'nin kentsel dönüşüm süreçlerinden doğrudan etkilenmiş, ancak bu dönüşümü içselleştirememiş ve bu nedenle toplumsal yapısı bakımından ne tam anlamıyla geleneksel ne de modern olarak tanımlanabilen eşikte kalmış alandır. Mahallenin sosyolojik çözümlemesi, Pierre Bourdieu'nun habitus, alan ve sermaye türleri kavramları bağlamında değerlendirildiğinde, yapısal sıkışmışlığın hem bireylerin hem de kolektif yaşamın davranış kalıplarını şekillendirdiği gözlemlenmektedir.

Yeşilbayır Mahallesi örneği, Bourdieu'nun sosyolojik bakışını somutlaştıran bir mahalle niteliğinde diyebiliriz. Mahallede gelişen habitus, bireyin hem geçmişten miras aldığı değerleri hem de modern yaşam pratiklerini birlikte barındırdığı bir davranışlar bütünüdür. Çalışma kapsamında alanda yaşayan araştırmacı tarafından Yeşilbayır mahallesinde yapılan gözlemlerden yola çıkılarak mahalle insanının arada kalmışlığı daha doğrusu arada kalmış bir habitusun alandaki tezahürü göz önüne serilmeye çalışılacaktır.

Gündelik yaşamdaki manevi boyut ve maddi boyut arasındaki geçişin kırılmalılığı ve tüketme zihniyetinin hâkim hale gelmesi, özellikle muhafazakâr değer dünyasında ilk bakışta bir çelişki yaratmaktadır. Zira muhafazakâr yaşam tarzı, gündelik hayatın biçimlenmesinde geleneksel değerlerin belirleyici olmasını savunurken; modern kültürel pratikler bu süreci metalaşma ve gösterge tüketimi üzerinden kurmaktadır (Yücebaş, 2012: 67).

Yeşilbayır mahallesine mimari olarak baktığımız zaman geleneksel yapının gecekonduları ile modern yaşamın yüksek binalarını bir arada görmek mümkündür. İçinde yaşayan insanlara baktığımızda ise gecekonduda yaşayan insanla binada yaşayan insan arasında sözde modernleşmede bahsedilen ayrımı görmek asla mümkün değildir. Bourdieu'nun da bahsettiği gibi binada yaşayan kişi gecekonduda yaşamında kurduğu habitusu yeni alana göre şekillendirmeye çalışmaktadır. Normali budur belki ama bu mahallede gecekonduda kültürünü yenileşen alana empoze etmek tercih edilmektedir. Örneğin yüksek katlı bloklar arasında sokak düğünlerine şahit olmak oldukça mümkündür.

Bourdieu habitusun esnekliğinden bahsetse de Yeşilbayır mahallesinde bu esneklik çok yanlış anlaşılakta ve arada kalmışlık bambaşka bir alana dönüşmektedir. Bir diğer örnek olarak yüksek binalarda komşuyu tanımama hali bu mahallede çoğunlukla kabul görmemektedir. Adeta binayı gecekondulaştırma politikası uygulanmaktadır.

Pierre Bourdieu'ye göre sermaye yalnızca ekonomik değildir. Sosyal, kültürel ve sembolik boyutlarıyla birlikte çok katmanlı bir yapıya sahiptir. Mahalle kültürü, bu sermaye türlerinin hem üretildiği hem de dağıtıldığı özgül bir sosyal alandır. Dolayısıyla Yeşilbayır mahallesi arada kalmışlığını sermayeler temelinde de hissettirmektedir. Kültürel sermaye varlığını sürdürdüğü mahallede, sosyal sermaye arada kalmış her türlü insana daha doğrusu hem geleneksel hem de modernleşmek isteyen ve kendi oluşturduğu sistemde modernleştiğini düşünen insanlara rastlamak mümkündür.

Yeşilbayır Mahallesi Bourdieu'nun "alan" ve "habitus" kavramları çerçevesinde çok katmanlı analizlere olanak tanımaktadır. Aynı zamanda Türkiye'deki mahalle kültürünün geçirdiği dönüşümü anlamak açısından mikro ölçekte önemli bir laboratuvar işlevi görmektedir. Mahallede sosyal sermaye, yalnızca bireyin mahalle içindeki konumunu değil, aynı zamanda toplumsal ilişkilerdeki rolünü de temsil ederken insanlar arası uzaklaşma da varlığını göstermektedir. Bireyselleşmenin giderek arttığı dünyamızda bu mahalle bazında baktığımızda belli alanlarda buna izin verilememektedir. Coğrafi konum olarak da İç Anadolu'nun önemli bir konumunda bulunan mahalle yabancılaşmaya diğer bölgelerdeki kadar mümkün kılmamaktadır.

Mahallede formel eğitime verilen değer giderek artış gösterse de geleneksel bilgi biçimleri, sokak kültürü ve deneyim aktarımı da çok fazla güç kaybetmemektedir. Bu durum, çalışma alanında kültürel sermayenin yalnızca okul diploması ile değil, toplumsal yaşamdaki pratik bilgiyle de üretildiğini göstermektedir.

Sembolik sermaye açısından baktığımızda da mahalle içinde önemli olan saygı kazanma durumu bireylere sembolik bir güç de kazandırmaktadır. Bu türden tanınırlık ve meşruiyet, bireyin sosyal alandaki etkisini ve görünürlüğünü artırmaktadır. Örneğin eski mahalleliyi temsil eden yerel kanaat önderleri (yıllardır orada bulunan bölge insanı) ile yeni kentli bireyler (büyük ölçüde genç kesim) farklı sermaye türleri üzerinden rekabete girmektedir. Bu da mahallenin içindeki güç dengelerini yeniden belirlenmeye mecbur bırakmaktadır.

Kentsel dönüşüm politikaları ve kentleşme dinamikleri, bu sosyal alanın yapısal bileşenlerini dönüştürmeye mecbur kılmaktadır. Bu, yalnızca sosyal ilişkilerin zayıflaması değil; aynı zamanda bir habitusun da çözülmesi anlamına gelmektedir. Zira Yeşilbayır mahallesinde de habitus çözülerek yeniden üretime hazırlanmaktadır. Fakat bu süreç hiç bitmek bilmeyen bilinçsiz bir dönüşüme evrilmektedir.

Bourdieu'nun ifadesiyle sermaye türleri yalnızca bireyin değil, içinde bulunduğu alanın yapısını da şekillendirmede önem arz etmektedir. Ekonomik sermayedeki artışı, mahallenin fiziksel çevresini ve bireylerin tüketim alışkanlıklarını ele geçirmekte ve kısır döngü haline getirmektedir. Tabi ki burada suçu sisteme atmak insanları küçümsemek olacaktır. Bu dönüşüm yahut dönüşememe halinde insanın ve toplumun payı kaçınılmaz boyuttur. Örneğin eğitimli bir çift Antalya'dan Ankara'ya taşındıkları zaman Yeşilbayır mahallesinde oturmayı akraba yakınlığı nedeniyle tercih edebilirken buradan alışveriş yapmayı modern tüketim düşüncesiyle tercih etmemektedir.

Yeni ekonomik kaynaklara sahip bireyler, farklı tüketim kalıpları geliştirmekte ve bu durum sınıfsal ayrışmayı görünür kılmaktadır. Fakat bu sınıfsal ayrım Yeşilbayır mahallesinde kapsamlı bir dönüşümü sağlayamamaktadır. Distinction (Bourdieu, 1984) adlı eserinde belirtildiği üzere, farklı sınıflar kültürel beğenileri üzerinden ayrışmakta ve bu ayrışma mahalle düzeyinde de gözlemlenebilmektedir. Mahalle, artık sadece aidiyetin mekânı değil aynı zamanda sınıfsal farklılıkların, kültürel çatışmaların ve sermaye mücadelelerinin yaşandığı bir alan haline gelmektedir.

Yeşilbayır Mahallesi'nde yaşayan bireylerin habitusu, geçmişin kırsal yaşam pratikleriyle şekillenmiş olmakla birlikte, kentsel yaşamın talepleriyle tam anlamıyla uyumlu değildir. Örneğin, ailevi ilişkiler hâlen ataerkil kodlarla yönetilmekte, kadınların kamusal alandaki görünürlüğü sınırlı kalmaktadır. Yeşilbayır'da modernlik çoğunlukla fiziksel mekâna dair sınırlı göstergelerde kendini bulmaktadır.

Yeni yapılan apartmanlar, internet bağlantısı ya da alışveriş merkezine yakınlık gibi yüzeysel göstergeler mahallenin dönüşümde olduğu izlenimini verse de toplumsal ilişkiler ağında hâkim olan zihinsel yapılar bu dönüşümün derinleşmesini engellemektedir. Bu bağlamda Yeşilbayır Mahallesi, Bourdieu'nun kuramında çift anlamlı habitusun toplumsal yansımasıdır. Bireyler bir yandan modern dünyanın vaat ettiği yükselme imkanlarına erişmek istemekte, öte yandan bu erişimi mümkün kılacak habitus dönüşümünü gerçekleştirecek sosyoekonomik koşullardan yoksun kalmaktadır.

Etnografik yaklaşımla yürütülen bu çalışmada sonuç olarak, Yeşilbayır Mahallesi'nin toplumsal yapısı ne tam olarak geleneksel ne de modern kategorilerle açıklanabilmektedir. Bu mahalle, geçiş sürecinin çelişkileriyle şekillenen, sermaye ediniminin sınırlı kaldığı ve bu nedenle toplumsal hareketliliğin oldukça düşük seyrettiği bir alandır.

SONUÇ

Pierre Bourdieu'nün sosyolojik yaklaşımı, mahalle kültürünün dönüşümünü çok katmanlı ve dinamik bir süreç olarak analiz etmek için önemli bir bakış açısıdır. Geleneksel mahalle yapıları, modernleşme süreciyle birlikte yalnızca fiziksel olarak değil aynı zamanda toplumsal değerler, sermaye türleri ve habitus düzeyinde dönüşmektedir. Bu açıdan mahalleler sadece yaşam alanı değil toplumsal eşitsizliklerin yeniden üretildiği, kimliklerin inşa edildiği ve sosyal sermayenin biçimlendiği özgün alanlardır.

Çalışmada görüldüğü üzere Yeşilbayır mahallesinde geleneksel ve modern değerlerin iç içe geçmesi, bireyler açısından hem bir kaynak hem de bir gerilim alanıdır. Bir yandan geçmişe ait kültürel değerler, aidiyet duygusunu ve toplumsal dayanışmayı pekiştirirken diğer yandan modern yaşamın dayattığı bireyselleşme, tüketim kültürü ve asosyallığı destekleyerek bu etkileşimli yapıyı zayıflatmaktadır. Bu nedenle mahalle yalnızca fiziksel değil aynı zamanda kültürel ve ideolojik mücadele alanları hâline gelmektedir. Buradaki temel sorun, bireylerin bu geçişi eleştirel bir biçimde değerlendirmek yerine oluşan yapıyı normal olarak içselleştirmeleri ve modernleşmeyi genellikle yüzeysel biçimlerde, tüketim alışkanlıkları veya medyasal temsil üzerinden deneyimlemeleridir.

Yeşilbayır Mahallesi örneğinde görüldüğü üzere, geleneksel ile modern yaşam biçimleri arasında bir denge kurmak hem toplumsal bağların güçlendirilmesi hem de bireysel özgürlüklerin korunması açısından önemlidir. Bu denge, yalnızca kapalı bir gelenekçi bakışıyla değil, aynı zamanda sermaye biçimlerinin adil dağılımı ve alan içi mücadelelerin eşit koşullarda yürütülmesiyle mümkündür.

Geleceğin kentleri, yalnızca altyapısal değil aynı zamanda kültürel ve toplumsal sermaye üretimi açısından da sürdürülebilir biçimlerde inşa edilmelidir. Mahalleyi, yalnızca geçmişin verileriyle değil, geleceğin çoğulcu toplumsallığını kurabilecek verileriyle değerlendirmek gelenek ile modernite arasında kurulan gerçekçilikle mümkün olacaktır. Bu bağlamda, Bourdieu'nun kuramı, yalnızca analiz için değil, aynı zamanda toplumsal dönüşümün yönünü belirlemek açısından da vazgeçilmez bir rehber niteliği taşımaktadır.

Sonuç olarak, Yeşilbayır mahallesi insanı için geleneksel ve modern değerler, birbirini dışlayan değil çoğu zaman iç içe geçmiş iki yaşam alanıdır. Bu da onların gündelik hayatında hem geçmişle bağlarını koruma hem de değişen dünyaya uyum sağlama yönünde hibrit bir yaşam tarzı geliştirmelerine neden olmaktadır. Burada sorun, yaptıkları sosyal karışımı normal kabul etmeleridir. Bu da ülkemizde modernleşme düşüncesinin okullarda, yaşamda, dijital alanda yanlış aktarılmasından kaynaklanmaktadır. Konuyu uzmanlarına bırakmanın ne kadar önem arz ettiği toplumsal ve kritik bir boyutta gözler önüne serilmektedir. Dolayısıyla, mahalle kültürünün dönüşümünü sağlıklı bir biçimde yönlendirmek isteyen sosyal politikaların Bourdieu'nun ortaya koyduğu sosyolojik durumu dikkate alan çok yönlü stratejiler üzerinden üretilmesi gerekmektedir.

Bourdieu'nun kavramları, mahalle kültürünü anlamak ve dönüştürmek isteyen sosyal politikalar için güçlü bir analitik bakış sunmaktadır. Mahalle ancak bu çok katmanlı toplumsal bakış açılarını dikkate alarak inşa edildiğinde, kapalı olmadan her şeyin değerli ve topluma bir şeyler katacağı düşüncesiyle hareket edildiğinde sürekli olacaktır. Farklı yaşam biçimlerinin, kültürel formların ve toplumsal deneyimlerin değerli olduğu anlayışı benimsendiğinde, mahalleler kapsayıcı ve dönüşebilen yapılar hâline gelebilecektir.

KAYNAKÇA

Alver, K. (2010). Mahalle: Mekân ve hayatın esrarlı birlikteliği. *İdealkent*, 2, 116–139.

Alver, K. (2013). *Mahalle: Mahallenin toplumsal ve mekânsal portresi*. Hece Yayınları.

- Arslan, T. V. & Tuğcu, P. (2019). Türkiye’de geleneksel mahalle kimliğinin sürdürülebilirliğinin yarışma projeleri üzerinden incelenmesi. *Mimarlık ve Yaşam Dergisi*, 4(1).
- Ayataç, H. & Turan, S. (2020). Günümüzde mahalle kültürünü sürdürebilmek ve yeni bir kavram arayışı olarak “sosyal dayanıklı mahalle”: Kurtuluş-Feriköy örneği. *Tasarım Kuram*, 6(31), 191–215.
- Arslan, S. & Tuğcu, H. (2019). "Mahalle Kültürü ve Toplumsal Yapı." *Sosyal Bilimler Dergisi*, 96-107.
- Aydın, S. & Özkul, A. (2019). "Mahallede Sosyal Etkileşim ve Güven." *Sosyolojik Araştırmalar*, 93-105.
- Aydın, T., & Özkul, O. (2019). Kent ve mahalle kültürü arasındaki Fikirtepe. *Kent Akademisi: Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi*, 12(1).
- Bourdieu, Pierre. (2015). *Pratik Neden: Eylem Teorisi Üzerine*. (Çev. Hülya Tufan). Ankara: Heretik Yayınları.
- Bourdieu, P. (2016). *Sosyoloji Meseleleri* (F. Öztürk, B. Uçar, M. Gültekin, A. Sümer, Çev.). Heretik Yayınları.
- Bourdieu, P. (2018). *Bir Pratik Teorisi İçin Taslak: Kabiliye Üzerine Üç Etnoloji Çalışması* (N. Ökten, Çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Bourdieu, P. (2021). *Genel Sosyoloji: Collège de France Dersleri (1981-1983)* (Z. Emirosmanoğlu, Çev.). İletişim Yayınları.
- Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk kültüründe göç ve toplumsal değişim. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 129–142.
- Dursun, O. (2018). Toplumu Pierre Bourdieu ile düşünmek. *Global Medya Dergisi*, 8(16), 68–123.
- Gusfield, J. R. (2005). Toplumsal değişim araştırmalarında yersiz kutuplaşma: Gelenek ve modernite (B. Canatan, Çev.). *Gelenek ve Modernite*, 1(5).
- Hacımirzaoğlu, İ. (2015). "Kadınların Mahalle Kültüründeki Rolü." *Sosyolojik Perspektifler*, 22-34.
- Karakurt Tosun, E. (2013). Yaşam kalitesi ekseninde şekillenen alternatif bir kentsel yaşam modeli: Yavaş kentleşme hareketi. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1, 215–237.
- Özden, M. (2022). Mahallelerin katılım ve dayanışma kültürünün oluşturulmasına etkisi üzerine nitel bir araştırma. *Akademik Hassasiyetler*, 9(19), 277–299.
- Özden, Y. (2002). *Eğitimde yeni değerler*. Pegem Yayıncılık.
- Özmert, E. (Tarih yok). Görünmez kentlerde, yeni hayatlar [Uluslararası Bakalorya Diploma Programı A1 Türkçe dersi uzun tezi].
- Özsöz, C. (Yıl yok). Pierre Bourdieu’nün temel kavramlarına giriş. *Sosyoloji Notları*, 15.
- Öztürk, M. (2017). "Mahallede Sosyal Bağlar ve Toplumsal Dayanışma." *Toplum ve Kültür*, 80-94.
- Sucu, İ. (2011). Farklı yaşam tarzlarında geleneksel ve modern anlayışının televizyon dizilerine yansımaları. *Sosyoloji Dergisi*, 23, 125–146.
- Şen, E. (2023). Zamanın ötesinde geleneksellik ve çağdaşlık üzerine. *İnsan ve Toplumbilimleri Araştırma Dergisi*, 2(23), 867–887.
- Tekin, G. (2018). Modern kentin nostaljik imgesi: Yeni nesil mahalleler. *Millî Folklor*, 30(119), 100–113.
- Yarcı, S. (2011). Pierre Bourdieu’da sosyal sermaye kavramı. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 6(1), 126–135.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yücebaş, S. (2012). Türkiye’de muhafazakârlığın gündelik yaşam estetiği. *İnsanbilim Dergisi*